

Høring av forskrifter og forskriftsendringer under lakse- og innlandsfiskloven – 22. oktober 2024

Innhold

Høring av forskrifter og forskriftsendringer under lakse- og innlandsfiskloven – 22. oktober 2024	1
1. Sammendrag	2
2. Bakgrunn	2
3. Forskriftsfesting av ansvarsfordelingen mellom statsforvalteren og fylkeskommunen	3
4. Forslag til forskrift om delegering og tildeling av oppgaver etter lakse- og innlandsfiskloven	3
Innledning	3
Begrepsbruk	4
Myndighet etter nyere lovbestemmelser	5
Kommunen som forvaltningsmyndighet	7
5. Forslag til ny forskrift om fiske etter innlandsfisk og fangst av ferskvannskreps	9
Innledning	9
Høsting av innlandsfisk og edelkreps – rettslig grunnlag	10
Til Kapittel I. Innledende bestemmelser	10
Til kapittel II. Fiske og annet uttak av innlandsfisk	11
Til kapittel III. Fangst og annet uttak av ferskvannskreps	13
Til kapittel IV. Ymse bestemmelser	15
6. Forslag til ny forskrift om utsetting av fisk, edelkreps og elvemusling for kultiveringsformål	16
Innledning	16
Kapittel I. Formål og virkeområde	17
Kapittel II. Utsetting for kultiveringsformål	18
Kapittel III. Avsluttende bestemmelser	20
7. Forslag til endringer i forskrift om etablering og drift av kultiveringsanlegg for fisk og kreps	21
8. Forslag til endringer i forskrift om fysiske tiltak i vassdrag	21
9. Økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget	22

1. Sammendrag

På oppdrag for Klima- og miljødepartementet sender Miljødirektoratet på høring følgende forskrifter og forskriftsendringer:

- ny forskrift om delegering og tildeling av oppgaver etter lakse- og innlandsfiskloven
- ny forskrift om fiske etter innlandsfisk og fangst av kreps (innlandsfiskeforskriften)
- ny forskrift om utsetting av fisk, edelkreps og elvemusling for kultiveringsformål
- forskriftsendringer i forskrift om etablering og drift av kultiveringsanlegg for fisk og kreps og forskrift om fysiske tiltak i vassdrag

Hovedformålet med forskriftene og forskriftsendringene er å:

- samle delegeringer og oppgavetildelinger etter lakse- og innlandsfiskloven i én forskrift
- forskriftsfeste og klargjøre ansvarsfordelingen mellom statsforvalteren og fylkeskommunen når det gjelder forvaltningen av innlandsfisk
- sikre at tildeling av oppgaver til fylkeskommunen og kommunen gjøres i forskrift hjemlet i lov

Frist for å gi innspill til høringen er 24. januar 2025.

2. Bakgrunn

Klima- og miljødepartementet (KLD) har, i brev av 30. januar 2024, bedt Miljødirektoratet om å sende forslag til forskrift om delegering og tildeling av oppgaver etter lakse- og innlandsfiskloven og andre forskriftsendringer under lakse- og innlandsfiskloven på høring.

Forslagene til forskrifter og forskriftsendringer er utarbeidet i forbindelse med den pågående prosessen med endring av særlovgivningen for å sikre at oppgaver til kommunene og fylkeskommunene blir tildelt i lover og forskrifter. En lovproposisjon om dette (Prop. 107 L (2023-24)) vil bli behandlet i Stortinget høsten 2024. Lovforslaget omfatter, blant annet, et nytt ledd i lakse- og innlandsfiskloven § 6, som vil gi departementet adgang til å tildele fylkeskommunen og kommunen oppgaver etter loven:

Departementet kan gi forskrift om at fylkeskommunen og kommunen tildeles ansvaret for nærmere bestemte oppgaver etter loven. Statlig klageinstans for vedtak fattet med hjemmel i, eller i medhold av, loven kan også fastsettes i forskrift.

Lovbestemmelsen innebærer at departementet må tildele oppgaver (myndighet og plikter) til fylkeskommunen og kommunen i forskrift. Departementet kan ikke delegerer oppgaver til, eller instruere, fylkeskommunen og kommunen ettersom de ikke er en del av statsforvaltningen.

Myndighet etter lakse- og innlandsfiskloven er i dag delegert til, eller tildelt, Miljødirektoratet, statsforvalteren, fylkeskommunen og kommunen gjennom en rekke delegeringsvedtak og forskrifter. Forslaget til forskrift om tildeling av myndighet og oppgaver etter lakse- og innlandsfiskloven samler disse delegeringene/oppgavetildelingene i én forskrift.

Det tas sikte på at forskriftene og forskriftsendringene skal tre i kraft samtidig med lakse- og innlandsfiskloven § 6 nytt fjerde ledd.

3. Forskriftsfesting av ansvarsfordelingen mellom statsforvalteren og fylkeskommunen

I forbindelse med forvaltningsreformen i 2009 overtok fylkeskommunen, fra 1. januar 2010, ansvaret for forvaltning av høstbare, ikke truede arter av innlandsfisk. Statsforvalteren beholdt ansvaret for forvaltningen av truede og sårbare arter, anadrome laksefisk, innlandsformer av laks, og spesielt verneverdige bestander av storørret¹.

Flere forskrifter under lakse- og innlandsfiskloven inneholder bestemmelser som tildeler myndighet til statsforvalteren og fylkeskommunen. Dette omfatter innlandsfiskeforskriften, forskrift om utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer for kultiveringsformål, forskrift om etablering og drift av kultiveringsanlegg for fisk og kreps, og forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Myndighets- og ansvarsfordelingen er imidlertid uklart og ulikt avgrenset i disse forskriftene.

I forslagene til nye forskrifter og forskriftsendringer blir det, i tråd med intensjonen bak forvaltningsreformen, fastsatt at statsforvalteren har forvaltningsansvar for tiltak som gjelder eller berører anadrome laksefisk, edelkreps, elvemusling, ål og andre arter av innlandsfisk som er rødlistet, relikts laks (byglandsbleke og namsblank) samt storørretlokaliteter med svært stor og stor verdi. Dette er storørretlokaliteter som er oppført i tabell 6.1, 6.2 og 6.3 i forslag til strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storørret². Fylkeskommunen har, som utgangspunkt, ansvar for øvrige arter og bestander av innlandsfisk.

Gjennomgangen av eksisterende forskrifter har også vært en anledning til å gjøre andre hensiktsmessige endringer av redaksjonell og innholdsmessig art. Når det gjelder innlandsfiskeforskriften og forskrift om utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer for kultiveringsformål, har vi sett det som formålstjenlig å utarbeide helt nye forskrifter. Dette er nærmere beskrevet nedenfor.

4. Forslag til forskrift om delegering og tildeling av oppgaver etter lakse- og innlandsfiskloven

Innledning

I forslaget til forskrift blir oppgaver (myndighet og plikter) etter lakse- og innlandsfiskloven som i loven er lagt til departementet (Klima- og miljødepartementet - KLD), delegert eller tildelt Miljødirektoratet, statsforvalteren, fylkeskommunen og kommunen. Dette er organer i fiskeforvaltningen etter lakse- og innlandsfiskloven § 6 første ledd.

¹ Forventningsbrev fra Miljødepartementet til fylkeskommunen av 1. desember 2009

² M-M-1786 | 2020 | 2020 Forslag til strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storørret [Forslag til strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storørret - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](#)

Forskriften samler delegeringer og oppgavetildelinger som tidligere er gjort av Kongen eller departementet i ulike delegeringsvedtak og -brev, deriblant delegeringsvedtak 27. november 1992 nr. 864. Gjeldende delegeringer/oppgavetildelinger er i stor grad foreslått videreført, men det blir også foreslått noen endringer. Det er også ryddet opp i uklarheter og feil som skyldes at delegeringsvedtak ikke alltid har blitt oppdatert etter at loven har blitt endret. Endringsforslagene blir nærmere omtalt nedenfor.

Forskriften inneholder bestemmelser som avklarer myndighets- og ansvarsfordelingen mellom statsforvalteren og fylkeskommunen i samsvar med forvaltningsreformen fra 2009. Statsforvalteren utøver myndighet i deler av vassdrag der det går anadrome laksefisk eller relikte laks (byglandsbleke og namsblank), og i storørretlokaliteter med svært stor og stor verdi. Statsforvalterens utøver også myndighet i deler av vassdrag der det er edelkreps, elvemusling eller arter av innlandsfisk som er oppført i norsk rødliste for arter. Statsforvalteren utøver myndighet i sjøen (gjelder §§ 11 og 40). Fylkeskommunen utøver myndighet i vassdrag, eller deler av vassdrag, der statsforvalteren ikke har myndighet.

Forskriften fastsetter at Miljødirektoratet er klageinstans over enkeltvedtak som fylkeskommunen, statsforvalteren og kommunen fatter med hjemmel i, eller i medhold av, lakse- og innlandsfiskloven.

Forskriften vil bli fastsatt av KLD med hjemmel i delegeringsvedtak 27. november 1992 nr. 864 og delegeringsvedtak 27. oktober 2000 nr. 1074 samt nytt delegeringsvedtak som tildeler KLD myndigheten etter lakse- og innlandsfiskloven § 6 nytt fjerde ledd.

Noen delegeringer eller oppgavetildelinger som i dag følger av delegeringsvedtak 27. november 1992 nr. 864, er bare videreført i forslaget til ny innlandsfiskeforskrift. Dette gjelder:

- fylkeskommunens myndighet etter lakse- og innlandsfiskloven § 13 (dispensasjon)
- statsforvalteren og fylkeskommunens myndighet etter lakse- og innlandsfiskloven § 34 første ledd, første punktum (regulere fisket etter innlandsfisk og kreps)
- statsforvalterens myndighet etter lakse- og innlandsfiskloven § 34 andre ledd (fastsette regler for fiske etter innlandsfisk på anadrom strekning).

Begrepsbruk

I forslaget til forskrift har vi innarbeidet begrepsbruken som er brukt i lovproposisjonen (Prop. 107 L (2023-24)) om endringer i særlovgivningen. Om begrepet "oppgave", som er brukt i lakse- og innlandsfiskloven § 6 nytt fjerde ledd og øvrige særlover, heter det i proposisjonens kapittel 2.2.4:

I denne proposisjonen benyttes «oppgaver» til kommunene om både den myndigheten kommunene har, og de pliktene (herunder faktiske handlinger) kommunene er pålagt å gjennomføre. Myndighet vil for eksempel kunne omfatte kompetanse til å fatte enkeltvedtak og utferdige forskrifter, og å føre tilsyn. Plikter kan for eksempel omfatte det å sørge for ulike tjenester til innbyggerne.

I proposisjonen skilles det mellom "tildeling" av oppgaver til kommuner (og fylkeskommuner) og "delegering" av myndighet til underordnet organ:

Tildeling av oppgaver innebærer at et forvaltningsorgan i lov eller forskrift er gitt kompetanse eller plikt til å utøve en nærmere bestemt oppgave. I slike tilfeller gis oppgaven i lov fra Stortinget, eller i forskrift med hjemmel i lov.

Delegering sikter til tilfeller der et organ gir et annet organ (normalt et organ som er underordnet det delegerende organet) adgang til å utøve myndighet som er lagt til det delegerende organet. Mottakerorganet får normalt en plikt til å utøve den delegerte myndigheten. Det delegerende organet kan i utgangspunktet instruere mottakerorganet om hvordan myndigheten skal utøves, og trekke myndigheten tilbake til seg når det ønsker det.

Myndighet etter nyere lovbestemmelser

I forbindelse med at det ble gjort endringer i lakse- og innlandsfiskloven i 2012 og 2020, ble myndigheten etter disse nye lovbestemmelser lagt til departementet:

- § 12 andre ledd (vedtak om fjerning av organismer som kan ha vesentlig skadepotensial)
- § 15 andre ledd, andre punktum (ta i bruk privat grunn til merking av grenser)
- § 25 fjerde ledd (gi forskrift om unntak fra kravet om felles organisering)
- § 25 sjuende ledd (gi bestemmelser om hvordan andeler skal beregnes og vektlegges ved stemmegiving, og om gjennomføring av felles organisering)
- § 25a femte ledd (gi regler om fordeling av utgifter og inntekter)
- § 34 første ledd, andre punktum (vedtak om høsting/annet uttak av ferskvannsorganismer)
- § 37 femte ledd (tillatelse til transport av levende fisk langs vassdrag)
- § 43 andre ledd (nekte registrering av redskap)
- § 47a (administrativt beslag)

I forslaget til forskrift blir det presisert hvilket organ som har myndigheten etter de ulike bestemmelsene. Dette er nærmere utdypet nedenfor.

Tiltak i særskilte situasjoner (§ 12 andre ledd)

Det legges opp til at myndigheten etter loven § 12 andre ledd til å fatte vedtak om fjerning av organismer som kan ha vesentlig skadepotensial, skal ligge hos Miljødirektoratet, statsforvalteren og fylkeskommunen. Det er foreløpig lite praksis knyttet til bruk av bestemmelsene.

Merking av sonengrenser (§ 15)

Adgangen etter loven § 15 andre ledd, andre punktum, til å ta i bruk privat grunn ved merking av sonengrenser, tildeles statsforvalteren og fylkeskommunen, som i dag har myndighet til å fastsette ulike sonengrenser. Ettersom kommunen i dag har myndighet til å fastsette grenser mv. etter loven § 31 første ledd, bokstav a) til d), foreslås det at kommunen også gis adgang til å ta i bruk privat grunn til å merke sonengrenser.

Særlig om organisering av fiskerettshavere (§§ 25 og 25a)

Myndighet og plikter etter loven §§ 25 og 25a – om organiseringen av fiskerettshavere og driftsplanlegging i vassdrag - er i dag fordelt på alle organer i fiskeforvaltningen.

Miljødirektoratet er i dag tildelt myndighet etter loven § 25 andre og tredje ledd (unnløte å åpne for fiske, gi forskrift om utøving av fellesforvaltningen). I forskriften delegeres Miljødirektoratet også myndighet etter loven § 25 fjerde og sjuende ledd og § 25a femte ledd (gi forskrift om unntak fra kravet om felles organisering, gi bestemmelser om beregningen og vektlegging av andeler i fisket, gi regler om fordeling av utgifter og inntekter). Dette gir Miljødirektoratet nødvendig kompetanse til å fastsette relevante endringer i regelverket om organisering av fiskerettshaverne.

Statsforvalteren og fylkeskommunen er, etter delegeringsvedtak 27. november 1992 nr. 864, tildelt myndighet etter loven § 25 tredje, fjerde og femte ledd, slik bestemmelsene lød før lovendringen i 2012. Dette er bestemmelser om driftsplanlegging (flyttet til § 25a) og om adgangen til å kreve bruksordning etter jordskifteloven (flyttet til § 25 siste ledd). Miljødirektoratet er ikke kjent med at bestemmelsene har vært brukt. Det legges opp til at kun Miljødirektoratet gis myndigheten etter disse bestemmelsene.

Også kommunen har i dag oppgaver etter loven § 25. Dette er nærmere omtalt i kapitlet om kommunen som forvaltningsmyndighet.

Forvaltning av elvemusling og andre ferskvannsorganismer (§ 34 første ledd, andre punktum)

Miljødirektoratet hadde, ifølge den nå opphevede forskrift 18. desember 1992 nr. 1177 om utvidelse av lakselovens saklige virkeområde, myndighet til å "fastsette forskrifter om fredning og fangst av andre ferskvannsorganismer enn anadrome laksefisk, innlandsfisk og kreps".³ Både forskriften og hjemmelsbestemmelsen (tidligere lakse- og innlandsfiskeloven § 3 - om adgang til å utvide lovens saklige virkeområde) er nå opphevet. Samtidig fikk loven § 34 et nytt første ledd, andre punktum, som gir departementet hjemmel til å fatte vedtak om høsting og annet uttak av andre ferskvannsorganismer enn innlandsfisk og kreps. Virvelløse ferskvannsdyr er ikke omfattet av forvaltningsprinsippet i naturmangfoldloven § 15, jf. § 20, og kan i utgangspunktet tas ut så lenge det ikke truer bestanden i området. Elvemusling er i dag beskyttet gjennom forskrift 30.12.1992 nr. 1230 om fangst av elvemusling, der det heter at fangst av arten forbud uten tillatelse fra statsforvalteren.

Miljødirektoratet gis myndighet etter loven § 34 første ledd, andre punktum, som også gir hjemmel til å kunne begrense høsting og annet uttak av virvelløse ferskvannsdyr. Dette gjør at Miljødirektoratet kan revidere forskrift 30. desember 1992 nr. 1230 om fangst av elvemusling samt fatte andre vedtak om ferskvannsorganismer ved behov.

Statsforvalteren gis myndighet etter loven § 34 første ledd, andre punktum, til å treffe enkeltvedtak om annet uttak av elvemusling, slik at de kan gi tillatelse til uttak for, blant annet undervisningsformål, og til innsamling av individer for senere utsetting, uavhengig av bestandssituasjonen.

Øvrige bestemmelser

Miljødirektoratet, statsforvalteren og fylkeskommunen gis myndighet til å gi tillatelse til transport av fisk langs vassdrag etter loven § 37 femte ledd. Dette kan være aktuelt i forbindelse med at det blir gitt tillatelse til, for eksempel, fiske av stamfisk.

³ Innst. O. nr. 48 (1991-1992) Innstilling fra kommunal- og miljøvernkomiteen om lov om laksefisk og innlandsfisk mv.

Adgangen til å nekte registrering av redskap i loven § 43 andre ledd har ennå ikke vært brukt. Det foreslås at myndigheten, i første omgang, delegeres til Miljødirektoratet. Det er ønskelig at det blir etablert en praksis knyttet til bruk av bestemmelsen før den eventuelt delegeres til statsforvalteren, som er organet som er ansvarlig for registrering av faststående redskap (kilenot) til bruk i laksefiske.

Myndigheten til å ta administrativt beslag etter loven § 47a er i loven lagt til "departementets oppsyn". Dette er i dag Statens naturoppsyn, en avdeling under Miljødirektoratet. En uttrykkelig delegering til Miljødirektoratet vil klargjøre at kompetansen ligger hos direktoratet.

Kommunen som forvaltningsmyndighet

Gjeldende oppgavetildelinger

I forslaget til forskriften blir det slått fast at kommunen (og fylkeskommunen) har følgende plikter som følger direkte av lakse- og innlandsfiskloven:

- § 7 første ledd: innpasse hensynet til fiskeinteressene og fisken og andre ferskvannsorganismers økologiske funksjonsområder i planer etter plan- og bygningsloven.
- § 23: utnytte retten til fiske etter anadrome laksefisk og innlandsfisk på kommunale eiendommer og gi et best mulig tilbud om fiske til allmenheten.

Da lakse- og innlandsfiskloven trådte i kraft, ble kommunen i tillegg tildelt følgende plikter:⁴

- § 25 første ledd: arbeide for felles organisering i vassdrag for å fremme en forsvarlig og rasjonell forvaltning av fiskeressursene.
- § 27 første ledd, første punktum: tilrettelegge for best mulig tilbud om fiske til allmenheten gjennom samarbeid med rettighetshaverne.
- § 28 første ledd: påse at hensiktsmessige tiltak for vern og utvikling av fiskestammer blir organisert og utført.

I delegeringsvedtak 19. januar 1996⁵ ble kommunene tildelt *myndighet* etter følgende lovbestemmelser:

- § 12 første ledd (tiltak i krisesituasjoner)
- § 27 første ledd, andre setning og tredje ledd (gi pålegg om salg av fiskekort og forlenge fristen ved begjæring om skjønn)
- § 28 andre og fjerde ledd (pålegg om fiskekulturtiltak, forlenge fristen for begjæring av skjønn)
- § 31 første ledd, bokstav a–d og andre ledd tilsvarende (fastsetting av grenser m.v.)
- § 36 tredje ledd (pålegg om gjenoppretting av friløp)

I delegeringsvedtak 19. januar 1996 ble kommunen tildelt *plikter* etter følgende lovbestemmelser:

- § 15 andre ledd, første punktum (merking av sonengrenser i elv)
- § 47 andre ledd (ta vare på verdien av ulovlig fanget fisk)

⁴ Ifølge delegeringsvedtak 19. januar 1996.

⁵ <https://lovdata.no/forskrift/1996-01-19-1480>

Oppgaver som foreslås videreført

Det foreslås å videreføre oppgaven etter loven § 25 første ledd (arbeide for felles organisering av vassdrag), som en kommunal oppgave inntil videre. En eventuell gjennomgang av regelverket om organiseringen av fiskerettshavere i vassdrag vil kunne avdekke om det er hensiktsmessig med endringer knyttet til kommunens rolle. Da vil det også være naturlig å se på kommunens oppgaver etter forskrift om gjennomføring av flertallsvedtak vedrørende organisering og drift av vassdrag etter lov om laksefisk og innlandsfisk § 25 (kalle inn til fellesmøte og kunne bli valgt som møteleder, jf. § 2 første ledd og § 4 første ledd).

Det er hensiktsmessig at kommunene, på et overordnet nivå, har ansvar for å tilrettelegge for et best mulig tilbud om fiske til allmenheten, gjennom samarbeid med rettighetshaverne. Det foreslås derfor at plikten etter loven § 27 første ledd, første punktum fortsatt bør ligge hos kommunen.

Oppgaver som ikke foreslås videreført

Myndigheten etter en rekke lovbestemmelser (§ 12 første ledd (tiltak i særskilte situasjoner), § 27 første og tredje ledd (pålegg om salg av fiskekort), § 31 første og andre ledd (fastsetting av grenser m.v.) og § 36 tredje ledd (pålegg om gjenoppretting av friløp), ligger i dag både hos kommunen og hos statsforvalter, fylkeskommunen og/eller Miljødirektoratet. Myndigheten etter § 28 andre og fjerde ledd (gi pålegg om fiskekulturtiltak) ligger hos kommunen.

Med unntak for loven § 31, som er hjemmelsgrunnlag for å fastsette grense elv-sjø ved utløpet av vassdrag, er disse bestemmelsene "sikkerhetsventiler" eller tvangshjemler, som aldri eller svært sjelden har vært tatt i bruk. Tvangshjemlene i §§ 27 og 28 kan utløse erstatningskrav fra grunneierne, med påfølgende skjønnsak. Myndighetsutøving etter disse bestemmelsene krever spisset fagkompetanse innenfor biologi og juss. Kommunen har få andre oppgaver knyttet til myndighetsutøving etter lakse- og innlandsfiskeloven, og har begrenset med fagkunnskap og ressurser til å løse disse oppgavene. At det sjelden er aktuelt å ta i bruk myndigheten etter bestemmelsene, gjør det vanskelig for kommunene å bygge opp bred erfaring og kompetanse på feltet. Det foreslås derfor at myndigheten etter disse bestemmelsene ikke lenger skal ligge hos kommunen.

Det er usikkert hvor aktuelt det vil være å gi pålegg om fiskekulturtiltak etter loven § 28 andre ledd framover. Det foreslås at myndigheten etter denne bestemmelsen delegeres til Miljødirektoratet.

Kommunen er i dag tildelt ansvar etter loven § 15 andre ledd, første punktum, for å merke grenser i elv som statsforvalteren eller fylkeskommunen fastsetter i medhold av loven § 15 første ledd. Det foreslås at denne plikten formelt flyttes til statsforvalteren og fylkeskommunen.

Det foreslås at kommunen ikke lenger skal ha ansvar for å ta vare på ulovlig fanget anadrom laksefisk etter loven § 47 tredje ledd. Dette ansvaret ligger i dag også hos Miljødirektoratet, som gjennom Statens naturoppsyn (SNO) kan ta beslag i og inndra ulovlig fanget laksefisk.

Fiskeravgift og innlandsfiskeforvaltning

Kommunene er tildelt myndighet etter forskrift om fiskeravgift til å behandle søknader om dispensasjon fra kravet om å betale fiskeravgift. Det foreslås ingen endring i denne myndighetstildelingen.

Kommunens myndighet etter innlandsfiskeforskriften § 2 tredje ledd (forby fiske av arter det er tillatt å fiske på) foreslås overført til statsforvalteren. Dette er omtalt i kapitlet om forslaget til ny innlandsfiskeforskrift.

5. Forslag til ny forskrift om fiske etter innlandsfisk og fangst av ferskvannskreps

Innledning

Forskriften klargjør myndighets- og ansvarsfordelingen mellom Miljødirektoratet, statsforvalteren og fylkeskommunen når det gjelder innlandsfiskeforvaltning i samsvar med forvaltningsreformen fra 2009. Statsforvalteren har forvaltningsansvar for anadrome laksefisk, edelkreps, elvemusling, ål og andre arter av innlandsfisk som er oppført i norsk rødliste for arter, storørretlokaliteter med svært stor og stor verdi samt relikts laks (byglandsbleke og namsblank). Fylkeskommunen har, som utgangspunkt, ansvar for øvrige arter og bestander av innlandsfisk.

Forslaget til ny forskrift om fiske etter innlandsfisk og fangst av ferskvannskreps (innlandsfiskeforskriften) vil erstatte forskrift 26. juni 2009 nr. 851 om fiske etter innlandsfisk mv. og fangst av kreps (innlandsfiskeforskriften) og forskrift 13. juli 2001 nr. 833 om ferskvannskreps.

Forskriften åpner for fiske etter de samme artene av innlandsfisk som gjeldende innlandsfiskeforskrift åpner for. Disse artene kan det fiskes etter i hele landet, med mindre det regionalt eller lokalt blir fastsatt begrensninger i fisket. Forskriften klargjør også rammene for åpning av fiske etter andre arter innlandsfisk.

Forskriften inneholder et kapittel om fangst og annet uttak av ferskvannskreps, som fastsetter en ytre ramme for når statsforvalteren kan åpne for fangst av edelkreps. Her gis det også bestemmelser om minstemål, gjenutsetting, fangstredskap og -metoder og merking av teiner. Statsforvalteren gis myndighet til å gi øvrige regler for fangst av edelkreps.

Forskriften inneholder også en bestemmelse om bruk av fisk som åte eller agn.

Regionale forskrifter vil bli videreført etter fastsettelsen av den nye innlandsfiskeforskriften. Bestemmelser i regionale forskrifter som er i strid med bestemmelser i den nye innlandsfiskeforskriften må endres så fort som mulig for å forhindre utfordringer med håndheving av bestemmelser i den nye forskriften.

Miljødirektoratet er delegert myndighet etter lakse- og innlandsfiskloven § 34 første ledd, første punktum, og vil kunne revidere innlandsfiskeforskriften ved behov.

Høsting av innlandsfisk og edelkreps – rettslig grunnlag

Innlandsfiskeforskriften legger opp til at statsforvalteren skal kunne tillate høsting av bestander av innlandsfisk og edelkreps som forskriften i utgangspunktet ikke åpner for høsting av. Høsting og annet uttak av naturlig viltlevende dyr, blant annet innlandsfisk og edelkreps, skal følge av lov eller vedtak med hjemmel i lov, jf. naturmangfoldloven § 15. Vedtak om å tillate høsting av innlandsfisk og edelkreps hjemles i lakse- og innlandsfiskloven § 34 første ledd, første punktum, jf. naturmangfoldloven § 16 andre ledd.

Vedtak om å tillate høsting av innlandsfisk og edelkreps fattes i samsvar med naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfisklovens formål, som bl.a. er å sikre at naturlige bestander av innlandsfisk og ferskvannsorganismer forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Innenfor disse rammer skal loven gi grunnlag for utvikling av bestandene, med sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiskere.

Når det fattes vedtak om høsting, skal det også ses hen til forvaltningsmålet for arter, som er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder, jf. naturmangfoldloven § 5.

Høsting av innlandsfisk og edelkreps kan bare tillates når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd, jf. naturmangfoldloven § 16 tredje ledd. Sett i sammenheng med forvaltningsmålet for arter, legges det til grunn at et vedtak om å tillate høsting av en bestand, må bygge på, i hovedsak, vitenskapelig kunnskap som tilsier at bestanden produserer et høstbart overskudd. Dette innebærer at høstingen skal være bærekraftig, noe som bl.a. betyr at bestandene skal kunne utvikle seg innenfor sikre biologiske rammer. Ved avgjørelsen om å tillate høsting, og om framgangsmåten ved høsting, skal det også legges vekt på artens funksjon i økosystemet og den virkning høstingen kan ha på det biologiske mangfold ellers. Det skal også legges vekt på artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i vedkommende område og på skade som arten gjør, jf. naturmangfoldloven § 16 fjerde ledd.

Naturmangfoldloven § 16 tredje og fjerde ledd gjelder ikke ved vedtak om høsting av fremmede organismer, jf. naturmangfoldloven § 16 femte ledd.

Til Kapittel I. Innledende bestemmelser

Kapitlet inneholder bestemmelser om virkeområde, formål og definisjoner.

Til § 1. Formål

Bestemmelsen synliggjør hva som er forskriftens formål: åpne for fiske etter høstbare arter av innlandsfisk, gi regler for fangst og annet uttak av ferskvannskreps, delegere/ tildele myndighet til Miljødirektoratet, statsforvalteren og fylkeskommunen til å forvalte fiske og fangst av innlandsfisk og ferskvannskreps, og fastsette hvem som er klagemyndighet.

Til § 2. Virkeområde

Bestemmelsen klargjør at forskriften gjelder i hele landet.

Til § 3. Definisjoner

Bestemmelsen inneholder en rekke definisjoner av begreper som brukes i forskriften, og som er viktig for å forstå rekkevidden av bestemmelsene.

Begrepet "ferskvannskreps" er i forskriften brukt som samlebegrep på edelkreps og signalkreps.

Begrepet "fiskeregler" er å forstå som "bestemmelser om redskapstyper, fangstmetoder, maskevidde, minstemål, maksimalmål, kvoter, bifangst mv., fangstrapportering, registrerings- og merkeplikt samt bestemmelser om begrensninger i fisketid".

Definisjonen av "fremmed organisme" er hentet fra naturmangfoldloven.

"Hensynskrevende arter eller bestander av innlandsfisk", som statsforvalteren har ansvar for å forvalte, er i forskriften definert som

- a) arter av innlandsfisk som er oppført i norsk rødliste for arter. Seneste utgave av Norsk rødliste for arter er fra 2021, og er tilgjengelig på artsdatabanken.no.
- b) storørret i storørretlokaliteter med svært stor eller stor verdi. Dette er storørretlokaliteter som er oppført i tabell 6.1, 6.2 og 6.3 i forslag til strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storørret⁶.
- c) relikts laks. Dette er i praksis byglandsbleke og namsblank.

Definisjonene av "innlandsfisk" og "vassdrag" er hentet fra lakse- og innlandsfiskloven.

Til kapittel II. Fiske og annet uttak av innlandsfisk

Til § 4. Arter av innlandsfisk det er åpnet for fiske etter

Første ledd inneholder 33 arter av innlandsfisk som det åpnes for fiske etter i hele landet. Det foreslås ingen endring i forhold til gjeldende innlandsfiskeforskrift på dette punktet. Av disse artene er 22 arter naturlig forekommende i hele eller deler Norge, mens 11 arter er fremmede ferskvannsfisk i Norge. Alle de naturlig forekommende artene er livskraftige, ifølge Norsk rødliste for arter 2021.

Andre ledd: Dersom en art er regionalt eller lokalt truet, kan statsforvalteren forby fiske etter arten, jf. naturmangfoldloven § 16 tredje ledd, der det heter at høsting bare kan tillates når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd. I samsvar med intensjonen bak forvaltningsreformen, overføres denne myndigheten fra kommunen til statsforvalteren. Statsforvalteren kan også forby fiske etter en art dersom fisket medfører betydelig bifangst av arter eller bestander det ikke er tillatt å fiske etter, eller for å forebygge eller begrense spredning av fremmede organismer. Dette er en videreføring av gjeldende bestemmelser i innlandsfiskeforskriften.

⁶ M-M-1786 | 2020 | 2020 Forslag til strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storørret [Forslag til strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storørret - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](#)

Tredje ledd: Statsforvalteren kan, i forskrift, åpne for fiske etter andre arter av innlandsfisk enn de som er nevnt i første ledd. Dette betyr at statsforvalteren i prinsippet kan åpne for fiske også etter andre arter enn gjørs, asp og flire, som er arter de i dag kan åpne for fiske etter. Åpning av fiske etter truede arter av innlandsfisk og fremmede organismer må gjøres innenfor de rammer som følger av forskriften §§ 6 og 7. Det betyr at for å kunne åpne for fiske etter rødlistede arter, må Miljødirektoratet ha fastsatt en ytre ramme for fiske etter arten, jf. § 6. Myndigheten til å åpne for fiske etter andre fremmede organismer enn de det er åpnet for fiske etter i § 4, ligger hos Miljødirektoratet, jf. § 7.

Et vedtak om å tillate høsting av innlandsfisk må, som påpekt ovenfor, skje innenfor rammen av naturmangfoldloven §§ 15 og 16. I likhet med i gjeldende innlandsfiskeforskrift, er det i forskriften presisert at det er et vilkår for å tillate fiske av andre arter at det lokalt er høstbare bestander av arten.

Til § 5. Fiske etter innlandsfisk i vassdrag med anadrome laksefisk

Nytt i forhold til gjeldende innlandsfiskeforskrift er at det er tatt med en bestemmelse som synliggjør og klargjør reglene for fiske etter innlandsfisk på anadrom strekning.

Første ledd slår fast at i deler av vassdrag der det går anadrome laksefisk, som utgangspunkt, kun er tillatt å fiske etter innlandsfisk i den tida det er åpnet for fiske etter anadrome laksefisk, jf. lakse- og innlandsfiskloven § 34 andre ledd, første punktum. Tillatte redskap er da stang og håndsnøre.

I andre ledd slås det fast at statsforvalteren har myndighet til å tillate fiske etter innlandsfisk utenom fisketida for anadrome laksefisk, på visse vilkår, jf. lakse- og innlandsfiskloven § 34 andre ledd, andre punktum. Det følger av lovforarbeidene at denne adgangen "skal benyttes med forsiktighet", jf. Ot. prp. nr. 29 (1991-1992), del 3 (merknader til § 34). For å tydeliggjøre dette, har lovens vilkår om at slikt fiske ikke skal være til "vesentlig skade" for bestandene av anadrome laksefisk, blitt endret til at slikt fiske ikke skal være til "skade" for bestander av anadrome laksefisk.

I tredje ledd er det presisert at det skal betales fiskeravgift til fiskefondet ved fiske på anadrom strekning i det tidsrommet det er åpnet for fiske etter anadrome laksefisk på den aktuelle strekningen. Det betyr at det ikke skal betales fiskeravgift i det tidsrommet det kun er åpnet for fiske etter innlandsfisk på anadrom strekning.

Til § 6. Fiske etter rødlistede arter av innlandsfisk

Bestemmelsen slår fast at Miljødirektoratet kan fastsette en ytre ramme for når det kan åpnes for fiske etter arter som er oppført i norsk rødliste for arter. Innenfor den ytre rammen, kan statsforvalteren åpne for fiske av arten dersom det lokalt er høstbare bestander av arten.

Til § 7. Fiske etter fremmede organismer

Miljødirektoratet kan åpne for fiske eller fangst av andre fremmede organismer enn de som forskriften åpner for fiske etter nasjonalt. Statsforvalteren kan forby fiske av fremmede organismer for å forebygge eller begrense spredning av fremmede organismer.

Til § 8. Fiskeregler for fiske etter innlandsfisk

Forskriften inneholder i utgangspunktet ingen bestemmelser om tillatt redskapsbruk ved fiske etter innlandsfisk. Slikt fiske må likevel skje innenfor de rammene som er gitt i lakse- og innlandsfiskloven § 37, som blant annet inneholder bestemmelser om forbudte fangstmetoder. Første ledd inneholder en henvisning til denne bestemmelsen.

Statsforvalteren gis i andre ledd myndighet til å gi fiskeregler i vassdrag, eller deler av vassdrag, som har forekomst av hensynskrevende arter eller bestander av innlandsfisk. Fylkeskommunen gis i tredje ledd myndighet til å gi fiskeregler der det ikke er forekomst av slike arter eller bestander. "Fiskeregler" omfatter blant annet bestemmelser om redskapstyper og fangstmetoder og er definert i § 3.

Til § 9. Særskilt uttak av innlandsfisk

Statsforvalteren og fylkeskommunen gis myndighet, innenfor sine myndighetsområder, til å gi tiltalelse til særskilt uttak av innlandsfisk til de formål, og innenfor de rammer, som følger av lakse- og innlandsfiskloven § 13 og naturmangfoldloven § 18 første ledd, bokstav d, f og g. Begge lovbestemmelsene hjemler tillatelse til særskilt uttak til bl.a. vitenskapelige formål, uttak av stamfisk og uttak for å bekjempe fremmede organismer, og har overlappende virkeområde. Det er imidlertid ikke nødvendig å innhente grunneiers samtykke for å iverksette uttak med hjemmel i lakse- og innlandsfiskloven § 13.

Når det gjelder uttak av fremmede organismer, kan fylkeskommunen og statsforvalteren, innenfor sine myndighetsområder, fatte vedtak om uttak av innlandsfisk som er fremmede og regionalt fremmede. Det er imidlertid bare statsforvalteren som kan fatte vedtak om uttak av andre fremmede organismer enn de det er åpnet for fiske av i forskriften § 4. Dette følger av forskriften § 9 tredje ledd.

Til kapittel III. Fangst og annet uttak av ferskvannskreps

Kapitlet vil erstatte forskrift 13. juli 2001 nr. 833 om ferskvannskreps og bestemmelser om ferskvannskreps i forskrift 26. juni 2009 nr. 851 om fiske etter innlandsfisk mv. og fangst av kreps (innlandsfiskeforskriften).

Til § 10. Ytre ramme for fangst av edelkreps

Første ledd: Bestemmelsen fastsetter en ytre ramme for når det kan åpnes for fangst av edelkreps. Det foreslås en videreføring av ytre ramme slik den følger av forskrift om ferskvannskreps (fra 6. august kl. 18 til 14. september).

Innenfor den ytre rammen kan statsforvalteren åpne for fangst av edelkreps, innenfor rammen av naturmangfoldloven §§ 15 og 16. I likhet med i gjeldende innlandsfiskeforskrift, er det i forskriften presisert at det er et vilkår for å tillate fangst av edelkreps at det lokalt er høstbare bestander av arten.

I kontrollområder/restriksjonssoner som er opprettet av Mattilsynet for å bekjempe krepsepest med hjemmel i matloven, vil det være forbud mot fangst av ferskvannskreps. I andre ledd blir det

presisert at Statsforvalteren ikke kan åpne for fangst av edelkreps i slike områder. SNO vil kunne føre kontroll med at forbudet mot fangst etter lakse- og innlandsfiskloven blir etterlevd.

Til § 11. Minstemål og gjenutsetting

Første ledd: Bestemmelsen viderefører gjeldende minstemålbestemmelse, og fastslår at det er forbudt å fange edelkreps som er mindre 9,5 cm, målt fra pannehornets spiss til enden av midtre halevifte. Hårene på halevifta inngår ikke i minstemålet.

Andre ledd: Bestemmelsen innebærer en plikt for fisker til å sortere edelkreps så snart de er tatt opp av vannet, og, ved krepssing fra båt, før båten legger til land. Dette betyr at det ikke lenger vil være tillatt å ta edelkreps i land for å sortere dem ved strandkanten, slik det i dag er adgang til etter § 4 i forskrift om fredning og fangst av ferskvannskreps i Steinsfjorden og Tyrifjorden. Kravet om at sortering skal skje før båten legger til land, er vesentlig for at SNO skal kunne håndheve kravet til minstemål.

Til § 12. Fangstredskap og -metoder

Bestemmelsen slår fast at det i utgangspunktet kun er tillatt å fange edelkreps ved bruk av teiner og åtepinner. Det følger av lakse- og innlandsfiskloven § 37 tredje ledd nr. 7 at det er tillatt å bruke kunstig lys ved fangst av kreps. Dersom det er hensiktsmessig, kan statsforvalteren gi bestemmelser om andre tillatte fangstredskap og -metoder, jf. forskriften § 14.

Til § 13. Merking

Det følger av bestemmelsen at teiner som brukes til fangst av edelkreps skal være tydelig merket med fiskerens navn og telefonnummer på lett synlige bøyer. Statsforvalteren kan innføre andre krav til merking så lenge disse sikrer at fisker kan identifiseres, for eksempel bruk av registreringsnummer i lokalt krepseregister, jf. forskriften § 14. Krav om merking av teiner er vesentlig for at SNO skal kunne føre kontroll med lovligheten av krepsefisket.

Til § 14. Øvrige regler for fangst av edelkreps

Bestemmelsen gir statsforvalteren myndighet til å gi forskrift med regler for fangst av edelkreps. Det foreslås at statsforvalteren skal kunne gi bestemmelser om:

- a) skjerpet minstemål for edelkreps
- b) andre tillatte fangstredskap- og metoder enn de som følger av § 12
- c) høyeste antall fangstredskap per fisker
- d) krav til maskevidde for teiner
- e) andre krav til merking enn de som følger av § 13 og som sikrer at fisker kan identifiseres
- f) registreringsplikt og fangstrapportering for fisker

Vi ber om tilbakemelding på om det er behov for at statsforvalteren kan gi andre regler knyttet til fangst av edelkreps.

Til § 15. Særskilt uttak av ferskvannskreps

Bestemmelsen tildeler myndighet til statsforvalteren og Miljødirektoratet til å gi tillatelse til særskilt uttak av ferskvannskreps (edelkreps og signalkreps) etter lakse- og innlandsfiskloven § 13 og naturmangfoldloven § 18 første ledd, bokstav d, f og g.

Til kapittel IV. Ymse bestemmelser

Til § 16. Bruk av fisk som agn og åte

Det følger av lakse- og innlandsfiskloven § 37 tredje ledd, nr. 8 at det er forbudt å bruke fisk som agn i vassdrag, unntatt død fisk fra samme vassdrag som agnet brukes i. Bestemmelsen har til formål å forhindre spredning av fremmede organismer. Begrepet "vassdrag" er i lakse- og innlandsfiskloven § 5 definert som "innsjø, vann, tjern, elv, elvearm, bekk, kanal og kunstige dammer". For å gjøre forbudet mot bruk av agnfisk bedre kjent blant publikum, foreslås det å gjengi bestemmelse i forskriften. At det er forbudt å bruke annen fisk som agn/åte enn død fisk som kommer fra "samme vassdrag", betyr at fisken må komme fra samme innsjø, vann, tjern, elv, elvearm, bekk, kanal eller kunstige dam som agnet eller åta brukes i. Definisjonen av vassdrag er av pedagogiske grunner tatt med i forskriften, slik at rekkevidden av forbudet mot å bruke fisk som agn blir klargjort.

Til § 17. Transport av levende innlandsfisk og ferskvannskreps i og ved vassdrag

Forskriften gir vedtaksmyndigheten adgang til å gi tillatelse til transport, i og ved vassdrag, av levende innlandsfisk og kreps som organet har gitt tillatelse til særskilt uttak av. Dette innebærer en delegering/tildeling av myndighet etter lakse- og innlandsfiskloven § 37 femte ledd.

Til § 18. Forholdet til matloven

Bestemmelsen presiserer at fiske, fangst og annet uttak av innlandsfisk og ferskvannskreps utøves innenfor de rammer og med de begrensinger som følger av matloven med forskrifter. Dette omfatter, blant annet, forskrift 6. april 2022 nr. 631 om dyrehelse (dyrehelseforskriften) §§ 16 og 17. Dyrehelseforskriften § 17 inneholder krav om tørking/desinfisering av fiskeutstyr og båter før flytting til et nytt vassdrag:

§ 17. Tørking og desinfeksjon av fiskeutstyr, båter og andre gjenstander

Fiskeutstyr, båter og andre gjenstander som er brukt i ett vassdrag, skal tørkes eller desinfiseres før de flyttes til andre vassdrag eller til andre deler av samme vassdrag. Brukt krepseredskap skal i tillegg tørkes og desinfiseres før ny sesong. Mattilsynet kan forby slik flytting dersom hensynet til å hindre smittespredning taler for det.

Dyrehelseforskriften § 16 inneholder et forbud mot flytting av fisk som delvis overlapper med forbudet mot bruk av fisk som agn i lakse- og innlandsfiskloven § 37 andre ledd, nr. 8:

§ 16. Nasjonale restriksjoner på flytting mv. av viltlevende akvatiske dyr

Uten tillatelse fra Mattilsynet er det forbudt å flytte levende eller døde viltlevende akvatiske dyr til andre vassdrag eller til andre deler av samme vassdrag.

Fanget kreps skal ikke lagres utenfor fangstplassen.

Der Mattilsynet har opprettet kontrollområder/restriksjonssoner for å bekjempe for eksempel *Gyrodactylus salaris* eller krepsepest, vil det være begrensinger på fiske av innlandsfisk og fangst av kreps, i tillegg til andre forbud og påbud for å hindre smittespredning, for eksempel forbud mot å føre levende og døde fisk og andre akvatiske organismer ut av kontrollområdet.

Til § 19. Klagemyndighet

Bestemmelsen slår fast at Miljødirektoratet behandler klager over enkeltvedtak som statsforvalteren og fylkeskommunen fatter i medhold av denne forskriften.

Til § 20. Forbud mot omsetning

Det følger av lakse- og innlandsfiskloven § 48, jf. lakse- og innlandsfiskloven § 2 første ledd, at det er forbudt å ta imot eller omsette fisk eller kreps som er tatt i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, for eksempel undermåls edelkreps. Denne bestemmelsen er tatt med i forskriften av pedagogiske grunner. Det heter i lovforarbeidene at "Forbudet mot omsetning gjelder selv om vedkommende som fanget fisken ikke har gjort seg skyldig i en straffbar handling ved at de subjektive straffbarhetsbetingelser mangler", jf. Ot. prp. nr. 29 (1991-1992), del 3.

Til § 21. Håndheving og sanksjoner

Bestemmelsen slår fast at overtredelse av forskriften, eller vedtak fattet i medhold av forskriften, håndheves og sanksjoneres etter lakse- og innlandsfiskloven § 47, § 47a, § 48a og § 49. Ved regelbrudd kan det være aktuelt å bruke overtredelsesgebyr. Hvilke overtredelser dette gjelder, og hva gebyrsatsen er, følger av forskrift 1. juni 2021 nr. 1741 om overtredelsesgebyr etter lakse- og innlandsfiskloven.

Til § 22. Ikrafttredden, oppheving av forskrifter og overgangsbestemmelse

Forskriften skal, etter planen, tre i kraft etter at § 6 nytt fjerde ledd i lakse- og innlandsfiskloven trer i kraft.

Forskrift 26. juni 2009 nr. 851 om fiske etter innlandsfisk mv. og fangst av kreps og forskrift 13. juli 2022 nr. 833 om ferskvannskreps oppheves fra tidspunktet forskriften trer i kraft.

Andre forskrifter samt enkeltvedtak om fiske og fangst innlandsfiske og ferskvannskreps som er gitt med hjemmel i lakse- og innlandsfiskloven § 34 gjelder inntil de blir endret eller opphevet av den som har myndighet etter den nye innlandsfiskeforskriften. Dette betyr at vedtak fattet av et organ som ikke lenger har myndighet etter den nye forskriften, vil gjelde inntil det blir endret eller opphevet av det organet som har fått myndigheten overført til seg.

6. Forslag til ny forskrift om utsetting av fisk, edelkreps og elvemusling for kultiveringsformål

Innledning

Forslaget til ny forskrift om utsetting av fisk, edelkreps og elvemusling for kultiveringsformål avklarer myndighets- og ansvarsfordelingen mellom statsforvalteren og fylkeskommunen når det gjelder vedtak om utsetting av fisk mv. for kultiveringsformål, i samsvar med forvaltningsreformen fra 2009. Statsforvalteren har forvaltningsansvar for tiltak som berører anadrome laksefisk, edelkreps, elvemusling, ål og andre arter av innlandsfisk som er oppført i norsk rødliste for arter, storørretlokaliteter med svært stor og stor verdi samt relikts laks (byglandsbleke og namsblank). Fylkeskommunen har, som utgangspunkt, ansvar for øvrige arter og bestander av innlandsfisk.

Forslaget til ny forskrift inneholder også noen presiseringer og innholdsmessige endringer som skal sikre at utsetting skjer i samsvar med eksisterende retningslinjer for utsetting av fisk.

Forskriften vil erstatte gjeldende forskrift 11. november 1993 nr. 1020 om utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer for kultiveringsformål, og er hjemlet i lakse- og innlandsfiskloven § 10 andre ledd og naturmangfoldloven § 30 andre ledd.

Kapittel I. Formål og virkeområde

Til § 1. Formål

Formålet med forskriften er å regulere utsetting av kunstig klekket fisk, edelkreps og elvemusling og flytting av fisk, edelkreps og elvemusling innen eller mellom vassdrag.

Til § 2. Virkeområde og forholdet til annet regelverk

Bestemmelsen klargjør det saklige og stedlige virkeområdet for forskriften. Forskriften gjelder utsetting i sjø og vassdrag av anadrome laksefisk, innlandsfisk, edelkreps og elvemusling for kultiveringsformål. Forskriften gjelder utsetting av alle livsstadier (rogn, yngel, smolt).

Forskriften gjelder på det norske fastland og, for anadrome laksefisk, også i norsk indre farvann. At forskriften gjelder utsetting av anadrome laksefisk i sjøen, er nytt i forhold til gjeldende forskrift. Statsforvalteren er gitt myndighet til å gi tillatelse til utsetting i sjø.

Forskriften regulerer i hovedsak utsetting av organismer som har sitt opphav i den opprinnelige, lokale bestanden (stedegen stamme). Krav om tillatelse ved utsetting av stedegen stamme følger av lakse- og innlandsfiskloven § 10 første ledd, jf. § 2 første ledd, jf. naturmangfoldloven § 30 første ledd, bokstav c.

Forskriften regulerer også utsetting av fisk mv. som ikke er av stedegen stamme, og som dermed utløser krav om tillatelse etter naturmangfoldloven § 30 første ledd, bokstav c. Dette omfatter utsetting av innlandsfisk som er fra samme kultiveringszone som der utsettingen ønskes gjennomført. Forskriften regulerer også utsetting der den lokale bestanden er tapt, og flytting av fisk mv. oppstrøms naturlig vandringshinder for vedkommende bestand. De to sistnevnte formene for utsetting utløser i dag krav om tillatelse etter forskrift om fremmede organismer, men vil nå bli regulert etter forskrift om utsetting av fisk mv. for kultiveringsformål. Øvrig utsetting av fremmede ferskvannsorganismer krever tillatelse etter forskrift om fremmede organismer.

Eventuelle søknader om utsetting av stedegen stamme av andre ferskvannsorganismer enn anadrome laksefisk, innlandsfisk, edelkreps og elvemusling – for eksempel marflo og asellus – behandles av Miljødirektoratet med hjemmel i lakse- og innlandsfiskloven § 10 andre ledd.

For ordens skyld blir det presisert at forskriften ikke gjelder ved utsetting som det er gitt tillatelse til etter akvakulturloven, og ved utsetting av fisk i kultiveringsanlegg i henhold til tillatelse etter forskrift 30. desember 1992 nr. 1232 om etablering og drift av kultiveringsanlegg for fisk og kreps.

Kapittel II. Utsetting for kultiveringsformål

Ved utformingen av kapitlet er det innarbeidet bestemmelser som skal sikre at utsetting skjer i samsvar med føringer som er gitt Miljødirektoratets retningslinjer for utsetting av anadrom fisk⁷. Det er også sett hen til Miljødirektoratets handlingsplan for elvemusling⁸ og Retningslinjer for utsetting av fisk utarbeidet av Direktoratet for naturforvaltning i 1998.

Til § 3. Krav om tillatelse for utsetting for kultiveringsformål

Bestemmelsen slår fast at det er forbudt å sette ut anadrome laksefisk, innlandsfisk, edelkreps og elvemusling for kultiveringsformål i sjø og vassdrag uten særskilt tillatelse. Dette er en gjengivelse av forbudet i lakse- og innlandsfiskloven § 10 første ledd, jf. § 2 første ledd, første punktum.

Det er gjort unntak fra kravet om tillatelse ved utsetting av fisk av stedegen stamme som gjøres i henhold til pålegg gitt med hjemmel i vassdragslovgivningen, typisk med hjemmel i naturforvaltningsvilkår i vassdragskonsesjoner. Statsforvalteren har i dag myndighet til å gi pålegg om utsetting av innlandsfisk, mens Miljødirektoratet har myndighet til å gi pålegg om utsetting av anadrome laksefisk. Der Miljødirektoratet eller statsforvalteren har gitt pålegg om utsetting, vil det ikke være behov for at det i tillegg blir gitt en egen tillatelse etter forskrift om utsetting for kultiveringsformål. Pålegget må imidlertid inneholde relevante vurderinger knyttet til utsettingens mulige negative effekter på biologisk mangfold. Da det ikke kan utelukkes at det kan bli gitt pålegg om utsetting av elvemusling og edelkreps med hjemmel i vassdragslovgivningen, gjøres det også unntak fra kravet om tillatelse ved en eventuell utsetting av disse artene.

Til § 4. Statsforvalterens myndighetsområde

Det blir i bestemmelsen fastsatt at statsforvalteren har myndighet til å gi tillatelse til utsetting av, eller som berører, anadrome laksefisk, relikts laks, arter av innlandsfisk som er oppført i norsk rødliste for arter, edelkreps, elvemusling, storørretlokaliteter med svært stor eller stor verdi samt i deler av vassdrag der det er hjemmel til å gi pålegg om utsetting etter vassdragslovgivningen.

Første ledd gjelder utsetting av fisk mv. av stedegen stamme, mens andre ledd gjelder utsetting av fisk mv. som ikke er av stedegen stamme, og som dermed krever tillatelse etter naturmangfoldloven § 30 første ledd, bokstav c. Forskriften åpner for utsetting av fisk mv. som ikke er av stedegen stamme der den lokale bestanden er tapt, ved flytting oppstrøms naturlig vandringshinder for vedkommende bestand og utsetting av innlandsfisk i fisketomme vann.

Tillatelse til utsetting av innlandsfisk i fisketomme vann kan bare gis i "særlige tilfeller". Denne begrensningen er gitt for å understreke at det bare unntaksvis kan gis slik tillatelse. Som et særlig tilfelle, kan være utsetting for å stimulere til fiske blant barn og unge, særlig i by- og tettstednære områder. Slik utsetting er ikke aktuelt dersom utsetting vil utgjøre en nevneverdig risiko for uheldige følger på biologisk mangfold. Det er for eksempel utelukket å gi slik tillatelse i vann som har forekomst av salamander eller andre truede arter.

⁷ [m186.pdf \(miljodirektoratet.no\)](#)

⁸ [*m1107.pdf \(miljodirektoratet.no\)](#)

Dersom statsforvalterens vedtak berører arter eller bestander som fylkeskommunen har forvaltningsansvar for, skal vedtak fattes i samråd med fylkeskommunen.

Forskriftens bestemmelser om "søknadsbehandlingen" og "vilkår i utsettingstillatelsen" inneholder føringer og rammer for ulike former for utsetting.

Til § 5. Fylkeskommunens myndighetsområde

Fylkeskommunen har myndighet til å gi tillatelse til utsetting av innlandsfisk der statsforvalteren ikke har myndighet. Vedtak skal fattes i samråd med statsforvalteren dersom fylkeskommunens vedtak berører arter eller bestander som statsforvalteren har forvaltningsansvar for. Et eksempel på dette kan være utsetting av innlandsfisk oppstrøms anadrom strekning.

Til § 6. Krav til søknaden

Gjeldende forskrift inneholder ingen krav til søknadens innhold. Bestemmelsen fastsetter krav til søknaden som må være oppfylt for at søknaden skal kunne bli behandlet. Første ledd omfatter krav til innhold i alle søknader om utsetting for kultiveringsformål. Andre ledd inneholder supplerende krav som gjelder ved utsetting av anadrome laksefisk. I tråd med Miljødirektoratets retningslinjer for utsetting av anadrom fisk, stilles det krav om at det ved utsetting av anadrome laksefisk skal utarbeides en vassdragsvis kultiveringsplan. Forskriften angir hva denne skal inneholde.

Til § 7. Søknadsbehandlingen

Bestemmelsen slår fast at ansvarlig myndighet skal vurdere om søknaden oppfyller kravene som stilles til søknadens innhold.

Bestemmelsen inneholder føringer som skal være styrende for saksbehandlingen, og som setter skranker for skjønnsutøvingen. Bestemmelsen bygger på føringer nedfelt i Miljødirektoratets retningslinjer for utsetting av anadrom fisk og bestemmelser om utsetting i naturmangfoldloven § 30 og forskrift om fremmede organismer.

Det understrekes at forskriften ikke er uttømmende med hensyn til hva som skal vurderes i forbindelse med søknadsbehandlingen. Øvrige relevante føringer i Miljødirektoratets retningslinjer for utsetting av anadrom fisk skal fortsatt legges til grunn i saksbehandlingen, også ved utsetting av innlandsfisk så langt de passer. Når det gjelder utsetting av elvemusling skal det også ses hen til Miljødirektoratets handlingsplan for elvemusling.

På samme måte som ved behandling av søknader etter forskrift om fremmede organismer § 10, stilles det krav om at det ved vurdering av søknaden skal legges særlig vekt på om utsettingen kan medføre risiko for uheldige følger for det biologiske mangfold.

I samsvar med føringer i retningslinjene for utsetting av anadrom fisk skal ansvarlig myndighet gjøre en avveining mellom miljømessige og øvrige fordeler og ulemper. Øvrige fordeler og ulemper kan være økonomiske forhold. Produksjonsbegrensende faktorer og mulige alternative tiltak i form av biotopjusteringer og habitatrestaurering, skal også vurderes før det eventuelt gis tillatelse til utsetting.

Bestemmelsen inneholder noen absolutte skranker for skjønnsutøvingen. Det kan, for det første, ikke gis tillatelse dersom de miljømessige ulempene ved utsettingen overstiger de miljømessige fordelene. Det kan heller ikke gis tillatelse dersom det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold. Dette er en absolutt skranke for forvaltningsmyndigheten når det fattes vedtak om utsetting av fremmede organismer etter naturmangfoldloven § 30, som også bør gjelde ved utsetting av stedegen stamme.

Videre kan det, som hovedregel, ikke gis tillatelse til utsetting av anadrome laksefisk, edelkreps og elvemusling som erstatning for at forholdene ikke har blitt lagt til rette for naturlig produksjon, eller for at fangsttrykket er for stort. Dette innebærer at arbeid med å fjerne negativ påvirkning skal prioriteres, dernest tiltak for å motvirke effekten av påvirkningsfaktoren.

Til § 8. Vilkår i utsettingstillatelsen

Bestemmelsen fastsetter hvilke vilkår som skal inngå i en utsettingstillatelse og utdyper kravene i gjeldende forskrift. Første ledd omhandler vilkår som skal inngå i alle utsettingstillatelser. Andre til fjerde ledd inneholder vilkår som skal inngå i visse tillatelser.

Første ledd tar utgangspunkt i gjeldende forskrift § 3, men er noe mer detaljert. I gjeldende forskrift står det også at det skal settes vilkår om plikt til varsling for kontroll av utsettingsmaterialet og utsettingen. Miljødirektoratet er usikker på i hvor stor grad denne bestemmelsen blir brukt, og ber om tilbakemelding på om det fremdeles er aktuelt å stille krav om dette.

Andre ledd forskriftsfester et krav til opphavskontroll av laks som skal settes ut. For å unngå bruk av rømt oppdrettslaks som stamfisk, skal det settes vilkår om at stamfisk skal ha gjennomgått opphavskontroll før den kan brukes. Det samme gjelder ved flytting av fisk innen et vassdrag. Dette er i samsvar med Miljødirektoratets retningslinjer for utsetting av anadrom fisk. Utsettingsmaterialet som hentes fra et kultiveringsanlegg, skal, som hovedregel, ligge i samme nedbørsfelt som der utsettingen skal skje.

Tredje ledd fastslår at det ved utsetting av innlandsfisk, skal settes vilkår om bruk av stedegen stamme der dette er mulig. Der dette ikke er mulig, kan det gis tillatelse til utsetting av fisk fra samme kultiveringssone som der fisken ønskes satt ut. Utsetting av innlandsfisk i et område skal gjennomføres etter de mål og retningslinjer som gis i de fylkesvise kultiveringsplanene, forutsatt at disse er i tråd med nasjonale retningslinjer og forskrifter.

Fjerde ledd omfatter utsetting av innlandsfisk i fisketomme vann. Her skal det, som hovedregel, settes vilkår om at stamfisk eller fisk hentes fra ett eller noen få nærliggende vann som har tilnærmet de samme naturlige forhold som det vannet der utsettingen er planlagt.

Femte ledd fastslår at det også kan stilles andre relevante vilkår i tillatelsen.

Kapittel III. Avsluttende bestemmelser

Til § 9. Transport av fisk, edelkreps og elvemusling i og ved vassdrag

Forskriften gir vedtaksmyndigheten adgang til å gi tillatelse til transport, i og ved vassdrag, av fisk, edelkreps og elvemusling i og ved vassdrag som organet har gitt tillatelse til utsetting av. Dette innebærer en delegering/tildeling av myndighet etter lakse- og innlandsfiskloven § 37 femte ledd.

Til § 10. Forholdet til matloven

Bestemmelsen presiserer at utsetting etter forskriften skal skje innenfor de rammer og med de begrensninger som følger av matloven med forskrifter.

Til § 11. Klagemyndighet

Miljødirektoratet behandler klager over enkeltvedtak som statsforvalteren og fylkeskommunen fatter etter forskriften.

Til § 12. Håndheving og sanksjoner

Av pedagogiske grunner er det tatt med en bestemmelse som sier at overtredelse av forskriften, eller vedtak fattet i medhold av forskriften, håndheves og sanksjoneres etter lakse- og innlandsfiskloven §§ 48a og 49 og naturmangfoldloven §§ 74 og 75.

Til § 12. Ikrafttreden og oppheving av forskrift

Forskriften skal, etter planen, tre i kraft etter at § 6 nytt fjerde ledd i lakse- og innlandsfiskloven trer i kraft.

Forskrift 11. november 1993 nr. 1020 om utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer for kultiveringsformål oppheves når den nye forskriften trer i kraft.

Enkeltvedtak om utsetting av fisk, edelkreps eller elvemusling for kultiveringsformål fastsatt med hjemmel i lakse- og innlandsfiskloven § 10, gjelder inntil det blir fattet nytt vedtak av det organ som har myndighet etter denne forskriften. Dette betyr at vedtak fattet av et organ som ikke lenger har myndighet etter den nye forskriften, vil gjelde inntil det blir endret eller opphevet av det organet som har fått myndigheten overført til seg.

7. Forslag til endringer i forskrift om etablering og drift av kultiveringsanlegg for fisk og kreps

Forskriftsendringene klargjør myndighets- og ansvarsfordelingen mellom statsforvalteren og fylkeskommunen når det gjelder vedtak om etablering og drift av kultiveringsanlegg for fisk og kreps. Det blir avklart at statsforvalteren har forvaltningsansvar for tiltak som gjelder eller berører anadrome laksefisk, edelkreps, elvemusling, ål og andre arter av innlandsfisk som er oppført i norsk rødliste for arter, storørretlokaliteter med svært stor og stor verdi samt relikt laks (byglandsbleke og namsblank). Fylkeskommunen har, som utgangspunkt, ansvar for øvrige arter og bestander av innlandsfisk.

8. Forslag til endringer i forskrift om fysiske tiltak i vassdrag

Forskriftsendringene klargjør myndighets- og ansvarsfordelingen mellom statsforvalteren og fylkeskommunen når det gjelder vedtak etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Det blir avklart at statsforvalteren har forvaltningsansvar for tiltak som gjelder eller berører anadrome laksefisk,

edelkreps, elvemusling, ål og andre arter av innlandsfisk som er oppført i norsk rødliste for arter, storørretlokaliteter med svært stor og stor verdi samt relikte laks (byglandsbleke og namsblank). Fylkeskommunen har, som utgangspunkt, ansvar for øvrige arter og bestander av innlandsfisk.

Det foreslås også at fylkeskommunen gis myndighet til å kreve gjenoppretting etter forskriften § 2. I dag må fylkeskommunen be statsforvalteren om å gi pålegg om gjenoppretting knyttet til tiltak de i utgangspunktet har ansvar for.

9. Økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget

Forskrift om delegering og tildeling av oppgaver etter lakse- og innlandsfiskloven har til formål å samle delegeringer og oppgavetildelinger som i dag framgår av mange ulike delegeringsvedtak, i én forskrift. Forskriften og øvrige forskrifter og forskriftsendringer skal også sikre at tildeling av oppgaver til fylkeskommuner og kommuner skjer i forskrift med hjemmel i lov. Videre inneholder forskriftene og forskriftsendringene bestemmelser som avklarer myndighets- og ansvarsfordelingen mellom statsforvalteren og fylkeskommunen når det gjelder innlandsfiskeforvaltning. I all hovedsak vil ikke forskriftene og forskriftsendringene medføre andre konsekvenser enn at roller og ansvar innen fiskeforvaltningen blir klargjort og forskriftsfestet i samsvar med lovfestede krav, noe som i sin tur vil gjøre det enklere for både forvaltning og publikum å finne fram i regelverket.

Ny innlandsfiskeforskrift klargjør også rammene for forvaltningen av fiske og fangst av innlandsfisk og edelkreps, og bidrar til forenkling ved at to forskrifter blir erstattet av én. Ny forskrift om utsetting av fisk mv. for kultiveringsformål inneholder bestemmelser som skal sikre at utsetting skjer i samsvar med eksisterende retningslinjer for utsetting av fisk, noe som vil bidra til mer likeartet forvaltning, på tvers av landet.

Det foreslås noen justeringer i gjeldende oppgavetildelinger. Det foreslås å delegere flere lovbestemmelser til Miljødirektoratet, noe som vil gi direktoratet flere virkemidler til å løse løpende oppgaver innen fiskeforvaltningen. Det foreslås også å flytte oppgaver fra kommunene. Kommunen har få oppgaver knyttet til myndighetsutøving etter lakse- og innlandsfiskloven i dag, og har begrenset med fagkunnskap og ressurser til å løse disse oppgavene. Det vurderes som ressursbesparende å overføre disse oppgavene til organer som har mange oppgaver og fagkompetanse på feltet.

Det foreslås at fylkeskommunen får myndighet til å gi pålegg om gjenoppretting av ulovlig tiltak i vassdrag, noe som kan gi gevinster i form av mer effektiv saksbehandling.

Vedlegg:

1. Forslag til forskrift om delegering og tildeling av oppgaver etter lakse- og innlandsfiskloven
2. Forslag til forskrift om fiske etter innlandsfisk og fangst av ferskvannskreps
3. Forslag til forskrift om utsetting av fisk, edelkreps og elvemusling for kultiveringsformål
4. Forslag til forskriftsendringer (forskrift om etablering og drift av kultiveringsanlegg for fisk og kreps og forskrift om fysiske tiltak i vassdrag)